

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER

CRC

**Dağıtım : Genel
CRC/C/58/Düz.1
29 Kasım 2005
Aslı: İNGİLİZCE**

Çocuk Hakları Sözleşmesi

**ÇOCUK HAKLARI KOMİTESİ
SÖZLEŞMENİN 44'üncü MADDESİNİN 1(B) BENDİ KAPSAMINDA
TARAF DEVLETLERCE GÖNDERİLECEK PERİYODİK RAPORLARIN
ŞEKLİ VE İÇERİĞİNE İLİŞKİN GENEL ESASLAR**

Komitenin 3 Haziran 2005 tarihindeki otuzdokuzuncu oturumunda kabul edilmiştir.

Giriş ve Raporun Maksadı

1. Bu periyodik rapor genel esasları komitenin 11 Ekim 1996 tarihli onüçüncü oturumunda (CRC/C/58) kabul edilen genel esasların yerini alacaktır. Bu esaslar Komitenin taraf Devletlerin Çocuk Hakları Sözleşmesinin 44. maddesinin 4. paragrafı kapsamında Sözleşmenin uygulanmasına ilişkin ilave bilgi verilmesi taleplerini etkilemez.

2. Bu esaslar 31 Aralık 2005 tarihinden sonra gönderilecek bütün periyodik raporları kapsayacaktır. Bu genel esaslar raporun maksadı ve düzenlenmesine ilişkin genel bilgileri ve Sözleşme çerçevesinde istenilen önemli bilgileri içermektedir. Son olarak, Ekte Komitenin Sözleşmenin

önemli hükümleri uyarınca talep edeceği istatistik bilgilerinin türü konusunda daha fazla ayrıntı verilmektedir.

3. Bu esaslar taraf Devletlerin raporlarını hazırlamalarına yardımcı olmak amacıyla Sözleşme maddelerini gruplandırmaktadır. Bu yaklaşım sözleşmenin çocuk hakları konusundaki bütüncül bakış açısını yansıtmaktadır: çocuk hakları bölünmez ve birbiriyle bağlantılıdır ve bu Sözleşmede yer alan her bir hakka eşit önem atfedilmelidir.

4. Periyodik rapor Komiteye taraf Devlet ile sözleşmenin uygulanması ve taraf Devletteki çocukların insan haklarından yararlanması konusunda yapıcı bir diyalogun temelini oluşturmalıdır. Bunun sonucu olarak; raporların resmi hukukî durum ile pratikteki durumu tarif ederken dengeli olmalıdır. Bu yüzden Komite her bir madde grubu için taraf Devletin şu hususlara ilişkin bilgi vermesini talep etmektedir: takip, izleme, kaynak tahsisi, istatistiksel veri ve aşağıda 5. paragrafta belirtildiği şekliyle uygulamadaki güçlükler.

Bölüm I: Raporun Düzeni

5. SÖZLEŞMENİN 44. MADDESİNİN 3. FIKRASINA GÖRE, BİR TARAF ÜLKE KOMİTEYE KAPSAMLI BİR BAŞLANGIÇ RAPORU SUNDUĞU VEYA KOMİTEYE DAHA ÖNCEDEN AYRINTILI BİLGİ VERMİŞ OLDUĞU TAKDİRDE; BU BİLGİLERİ DAHA SONRAKİ RAPORLARINDA TEKRARLAMASINA GEREK YOKTUR. ANCAK ÖNCEDEN VERİLMİŞ BİLGİLERE AÇIK ATIFLAR YAPILMALI VE RAPORLAMA DÖNEMİ İÇİNDE HERHANGİ BİR DEĞİŞİKLİK MEYDANA GELMİŞSE BU DEĞİŞİKLİĞİ GÖSTERMELİDİR.

6. Komite tarafından belirlenen her madde grubuna ilişkin olarak taraf Devletlerin raporlarında yer alan bilgilerin bu genel esaslara ve özellikle içerik ve şekil bakımından bu genel esasların Ekine uymalıdır. Bu açıdan

taraf Devletler her bir madde grubu yada uygun olan hallerde her bir madde hakkında aşağıdaki hususlarda bilgi vermelidir:

(a) Takip: Her madde grubuna ilişkin birinci paragraf Komite tarafından önceki rapora ilişkin olarak benimsenen sonuç gözlemleriyle ilişkili olarak alınan somut önlemler hakkında bilgiler içermelidir.

(b) Kapsamlı ulusal programlar-izleme: Sonraki paragraflar Komiteye ilgili ülkede Sözleşmenin uygulanmasının ve aynı zamanda Hükümet içinde ilerlemeleri izlemek üzere kurulan mekanizmaların ayrıntılı olarak anlaşılmasını sağlayacak yeterli bilgiler içermelidir. Taraf devletler, uygulamaya konulmuş yada konulması öngörülen başlıca yasal, yargısal, yönetsel ve diğer önlemler hakkında gerekli bilgileri verecektir. Bu bölüm tamamen son yıllarda ülkede uygulamaya konulan önlemlerin listelenmesi ile sınırlı olmamalı, bu önlemlerin hedefleri ve zaman çizelgeleri ve bu önlemleri fiilen ekonomik, siyasal ve sosyal realiteler üzerinde ve ülkede mevcut genel şartlar üzerinde nasıl bir etki yaptıkları konusunda açık bilgiler içermelidir.

(c) Bütçe kaynakları ve diğer kaynakların tahsisi: Taraf devletler uygun hallerde, her bir madde grubuna ilişkin programlar için ulusal bütçenin dışsal finansman (bağışçılar, uluslar arası malı kurumlar ve özel bankalar yoluyla) yüzdesi dahil olmak üzere (ulusal ve yerel düzeylerde) yıllık olarak çocuklara tahsis edilen ulusal bütçe yüzdesi e miktarı hakkında bilgi vereceklerdir. Bu bakımdan uygun hallerde, taraf Devletler sözleşmenin uygulanmasını etkileyen veya etkileyebilecek olan yoksulluğun azaltılması stratejileri ve programları ile diğer faktörler hakkında bilgi vermelidir;

(d) İstatistiksel veri: Taraf Devletler, uygun hallerde yaş/yaş grubu, cinsiyet, kentsel/kırsal alan, bir azınlık ve/veya yerli gruba mensup olma, etnik köken, özürlülük, din veya diğer uygun kategorilere göre tasnif edilmiş istatistiksel bilgiler vermelidir;

(e) Faktörler ve güçlükler: Son paragraf gelecek için konulan hedefler hakkındaki bilgilerin yanı sıra, varsa taraf devletlerin ilgili madde grubuyla ilgili yükümlülüklerinin yerine getirilmesini etkileyen her türlü faktörü ve güçlükleri tanımlamalıdır.

7. Raporlara başlıca mevzuat metinleri ile yargı kararlarının kopyaları ve aynı zamanda bu raporda ve ilgili araştırmalarda atıfta bulunulan ayrıntılı tasnif edilmiş veriler ve istatistiksel bilgiler eklenmelidir. Verilerin yukarıda belirtildiği şekilde tasnif edilmiş olması ve önceki rapordan bu yana meydana gelen değişikliklerin belirtilmiş olması gereklidir. Hazırlanan bu materyal Komite üyelerinin yararlanmasına açık olacaktır. Ancak tasarruf amacıyla bu belgelerin genel dağıtım maksadıyla tercüme edilmeyeceği ve çoğaltılmayacağına dikkat edilmelidir. Bu yüzden bir metnin raporun içinde fiilen alıntılanmaması veya rapora eklenmemesi halinde, raporda bu metinlere gidilmeksizin açıkça anlaşılabilir yeterli bilgi yer almalıdır.

8. Komite raporun içindekiler cetveli içermesini ve başından sonuna kadar ardarda numaralandırılmasını ve raporun dağıtımını kolaylaştırmak için A-4 ebatlı kağıda basılmasını ve böylece komite tarafından incelenmeye hazır hale getirilmesini talep etmektedir.

Bölüm II: Raporda yer alacak başlıca bilgiler

I. Genel uygulama önlemleri

(sözleşme maddesi 4, 42. maddeleri ve 44. maddesinin 6. fıkrası)

9. Bu madde grubunda, taraf devletlerden yukarıdaki 5. ve 6. paragraflardaki düzenlemelere ve bağımsız ulusal insan hakları kurumlarının rolü hakkındaki 2 nolu (2002) genel yorum ile Çocuk Hakları

Sözleşmesinin uygulanmasına ilişkin genel önlemler hakkındaki 5 Nolu (2003) genel yoruma uymalarını talep etmektedir.

10. Sözleşmeye çekince koymuş bulunan taraf devletler, bu çekinceleri devam ettirmeyi gerekli görüp görmediklerini belirtmelidirler. Ayrıca, çekincenin etkilerini sınırlama ve sonunda bu çekinceleri tamamen geri çekme planlarının olup olmadığını belirtmeli ve mümkün hallerde, çekinceleri hangi zaman takvimi içinde çekeceklerini bildirmelidirler.

11. Taraf Devletlerden Sözleşmenin prensipleri ve hükümlerine tam uyum amacıyla yerel mevzuat ve uygulamayı gerçekleştirmek üzere kabul edilen önlemler hakkında bilgiler dahil olmak üzere, sözleşmenin 4'üncü maddesinde istenilen bilgileri vermeleri talep edilmektedir.

12. (a) Uluslararası yardım ve kalkınma yardımı sağlayan taraf Devletler çocuklar için, özellikle iki taraflı yardım programları içinde tahsis edilen insani ve mali kaynaklar hakkında bilgi vermelidirler;

(b) Uluslararası destek veya kalkınma yardımı alan taraf Devletler, alınan toplam yardımlar ile çocuklara yönelik programlara tahsis edilen yardım yüzdesi hakkında bilgi vermelidir.

13. Sözleşmenin çocuk hakları yönünden bir asgari standardı temsil ettiği kabul edilerek ve 41. madde ışığında taraf devletler, bulunması halinde çocuk haklarının gerçekleştirilmesi bakımından Sözleşmede öngörülenlerden daha verimli yerel mevzuat hükümleri hakkında bilgi vermelidir.

14. Taraf devletler Sözleşme ile tanınan hakların ihlali durumunda başvurulabilecek olan çözüm yolları ve bunlardan çocukların yararlanma yolları ile çocuklara ilişkin politikaların ulusal yada yerel düzeyde

koordinasyonuna ve Sözleşmenin uygulanmasının izlenmesine yönelik mevcut mekanizmalar hakkında bilgi vermelidir.

15. Taraf Devletler bağımsız bir ulusal insan hakları kurumunun var olup olmadığını belirtmeli; bu kurumun üyelerinin atanması sürecini tanımlamalı ve Komitenin 2(2002) nolu genel yorumunda ana hatları belirtildiği şekliyle çocuk haklarının teşviki ve korunmasına ilişkin olarak ana hatları çizilen şekilde bu kurumun yetkisi ve rolünü açıklamalıdır.

16. Taraf devletler, Sözleşmenin prensipleri ve hükümlerinin hem yetişkinler hem de çocuklar tarafından yaygın şekilde öğrenilmesini sağlamak üzere Sözleşmenin 42'inci maddesine uygun olarak aldıkları veya öngördükleri önlemleri açıklamalıdır.

17. Ayrıca taraf devletler, raporların kendi ülkelerinde kamuoyunun yaygın biçimde yararlanmasına açmak üzere Sözleşmenin 44. maddesinin 6. paragrafı uyarınca aldıkları yada öngördükleri önlemleri açıklamalıdır. Ayrıca bu önlemler, uygun olan hallerde, önceki raporun değerlendirilmesinden sonra komite tarafından kabul edilen sonuç gözlemlerinin ulusal ve azınlık dillerine tercüme edilmesini ve yazılı ve elektronik medya dahil olmak üzere yaygın şekilde dağıtılmasını da içermelidir.

18. Taraf Devletler, sivil toplum örgütleri ve çocuk ve gençlik gruplarını dahil olmak üzere sivil toplum kuruluşlarıyla Sözleşmenin bütün yönlerinin uygulanmasına ilişkin olarak yaptığı işbirliği hakkında bilgi vermelidir. İlave olarak lütfen raporun hazırlanma tarzını ve STÖ'ler, gençlik grupları ve diğer örgütlere hangi ölçüde danışıldığını belirtiniz.

II. Çocuğun tanımı (Md.1)

19. Taraf Devletlerden Sözleşmenin 1. Maddesine ilişkin olarak, çocuğun kendi iç yasaları ve yönetmeliklerindeki tanımları hakkında güncel bilgi sağlamaları, bu bilgide kız çocukları ile erkek çocukları arasında öngörülen farklılıkları belirtmeleri talep edilmektedir.

III. Genel Esaslar (Md. 2,3,6 ve 12)

20. Bu madde grubuna ilişkin olarak, taraf Devletlerden yukarıdaki 5 ve 6'ncı paragraflarda öngörülen düzenlemeler uymaları talep edilmektedir.

21. Taraf Devletler aşağıdaki hususlara ilişkin bilgi vermelidir:

- (a) Ayrımcılık yapmama (md.2)
- (b) Çocuğun en üstün çıkarları (md.3)
- (c) Yaşama, hayatta kalma ve gelişme hakkı (md.6)
- (d) Çocuğun görüşlerine saygı duyma (md.12)

22. Ayrıca en dezavantajlı gruplarda yer alan çocuklara ilişkin olarak bu hakların uygulanmasına dair atıflarda bulunulmalıdır.

23. 2. Maddeye ilişkin olarak; çocukları yabancı düşmanlığı ve hoşgörüsüzlüğün diğer biçimlerinden korumak üzere alınan önlemler hakkında da bilgi verilmelidir. 6. Maddeye ilişkin olarak 18 yaşın altındaki kişilerin ölüm cezasına çarptırılmamasını, çocuk ölümlerinin kaydedilmesini ve uygun olan hallerde soruşturulması ve bildirilmesini sağlamak üzere alınan önlemler; aynı zamanda çocuklar arasında intiharın önlenmesi ve çocuklar arasındaki intiharların izlenmesini, her yaştaki çocukların özellikle erişkinlerin hayatta kalmasını sağlamak ve bu grubun özellikle maruz kalabileceği risklerin (örneğin cinsel yolla bulaşan hastalıklar yada sokakta

şiddet)

IV. Medeni haklar ve hürriyetler

(md. 7, 8,13-17 ve 37(a))

24. Bu madde grubuna ilişkin olarak, taraf Devletlerden yukarıdaki 5 ve 6'ncı paragraflarda öngörülen düzenlemeler uymaları talep edilmektedir.

25. Taraf Devletler aşağıdaki hususlara ilişkin olarak bilgi vermelidir:

- a. İsim ve uyruk (md-7);
- b. Kimliğin korunması (md-8);
- c. İfade özgürlüğü (md-13);
- d. Düşünce, vicdan ve din hürriyeti (md-14);
- e. Örgütlenme ve Toplantı yapma özgürlüğü (md-15);
- f. Özel Hayatın korunması (md-16);
- g. Uygun bilgiye ulaşım (md-17);
- h. Bedensel cezalar dahil, İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Muamele veya Cezaya maruz tutulmama hakkı (md-37(a)).

26. Taraf Ülkeler, diğerlerinin arasında, özürlü çocuklar, yoksulluk içinde yaşayan çocuklar, evlilik dışı doğan çocuklar, sığınmacı ve mülteci çocuklar ile yerli ve/veya azınlık gruplarına ait olan çocuklara da değinmelidir.

V. Aile ortamı ve alternatif bakım

(Md.5,9-11,18, fıkra-1ve 2; 19-21, 25, 27 fıkra-4 ve 39)

27. Bu madde grubuna ilişkin olarak, taraf Devletlerden yukarıdaki 5 ve 6'ncı paragraflarda öngörülen düzenlemeler uymaları talep edilmektedir.

28. Taraf devletler, yürürlükteki başlıca yasal, yargısal, yönetsel ve/veya diğer önlemler dahil olmak üzere alınan önlemler ve özellikle "çocuğun en

üstün çıkarları" (3. madde) ve "çocuğun görüşlerine saygı (12. madde) prensiplerinin aşağıdaki sorunların ele alınmasına nasıl yansıtılacağı hakkında da bilgi vermelidir:

- (a) Ebeveynin rehberliği (Md.5)
- (b) Ebeveynin sorumlulukları(Md.18, fıkra-1 ve 2)
- (c) Ebeveynden ayrılma (Md.9)
- (d) Ailenin yeniden birleşmesi (Md.10)
- (e) Çocuk bakımının yeniden sağlanması (Md. 27, fıkra-4)
- (f) Aile ortamından yoksun kalan çocuklar (Md.20)
- (g) Evlat edinme (Md.21)
- (h) Çocuk kaçırmaya ve iade etmeme (Md.11)
- (i) Suiistimal ve ihmal (Md.19); fiziki ve psikolojik tedavi ve yeniden sosyal entegrasyon (Md.39) dahil;
- (j) Çocuk yuvasına yerleştirmenin periyodik olarak gözden geçirilmesi (Md.25);

29. Rapor, taraf Devlet ile akdedilen veya özellikle Md.11, 18 veya 21 ile bunların etkisi bakımında kabul edilmiş olabilecek herhangi bir iki taraflı veya çok taraflı sözleşmeler, anlaşmalar veya paktlar hakkında bilgi verilmelidir.

VI. Temel sağlık ve Sosyal Refah **(Md.6, 18, fıkra 3, Md. 23, 24, 26 ve 27 fıkra 1-3)**

30. Bu madde grubunda, taraf devletlerden yukarıdaki 5. ve 6. paragraflardaki düzenlemelere ve 3 nolu (2003) HIV/AIDS ve çocuk hakları hakkındaki genel yoruma ve 4 nolu (2003) Çocuk hakları

Sözleşmesi bağlamında erişkin sağlığı ve gelişimi konusundaki genel yorum hükümlerine uymaları talep edilmektedir.

31. Taraf devletler aşağıdaki hususlara ilişkin bilgi vermelidir:

(a) Hayatta kalma ve gelişme (md-6, fıkra-2)

(b) Özürlü çocuklar (md-23)

(c) Sağlık ve sağlık hizmetleri (md-24)

(d) Sosyal güvenlik ve çocuk bakımı hizmetleri ve tesisleri (md-26 ve 18 fıkra-3)

(e) Yaşam standardı (md.27 fıkra .1-3)

32. 24. maddeye ilişkin olarak; rapor özellikle yüksek risk altındaki özel çocuk grupları arasında HIV/AIDS (genel yorum No.3 (2003'e bakınız)) sıtma ve tüberküloz gibi hastalıklarla mücadele çabaları dahil olmak üzere, sağlık hakkının uygulanmasına ilişkin önlemler ve politikalar hakkında bilgiler içermelidir. 4 Nolu Genel yorum çerçevesinde, erişkin sağlığı bağlamında gençlerin haklarının teşviki ve korunması için alınan önlemler hakkında bilgiler de rapora dahil edilmelidir. Ayrıca rapor kadın cinsel organının sakatlanması dahil olmak üzere tüm zararlı geleneksel âdet biçimlerini yasaklamak üzere ve toplumsal liderler ve dinî liderler dahil olmak üzere bütün ilgili tarafları bu âdetlerin zararlı yönleri hakkında duyarlı hale getirmek için bilinçlendirme faaliyetlerini teşvik etmek üzere alınan yasal önlemleri de göstermelidir.

VII. Eğitim, tatil ve kültürel etkinlikler (Md.28,29 ve 31)

33. Bu madde grubunda, taraf devletlerden yukarıdaki 5. ve 6. paragraflardaki düzenlemelere ve 1 nolu (2001) eğitimin hedefleri hakkındaki genel yoruma uymaları talep edilmektedir.

34. Taraf Devletler aşağıdaki hususlara ilişkin gerekli bilgileri vermelidir:

(a) Mesleki eğitim ve rehberlik dahil olmak üzere eğitim (Md.28);

(b) Ayrıca eğitimin kalitesine de atıfta bulunmak kaydıyla, eğitimin hedefleri (Md.29);

(c) Dinlenme, tatil, eğlenme ve kültürel ve sanatsal etkinlikler (Md.31)

35. 28.maddeye ilişkin olarak; raporların eğitim hakkında yararlanamayan (ya eğitimden yararlanma imkanına sahip olmadığı yada okulu terk ettiği veya okuldan dışlandığı için) her türlü çocuk kategorisi yada grubu hakkında ve çocukların okuldan geçici yada daimi olarak uzak kalabileceği şartlar (örneğin özür, özgürlüğün kısıtlanması, hamilelik yada HIV/AIDS enfeksiyonu) ve bu gibi durumlara çözüm bulmak ve alternatif eğitim sağlamak için yapılan düzenlemeler hakkında bilgi içermelidir.

36. Taraf Devletler Sözleşmenin bu bölümünün uygulanmasıyla ilgili olarak yerel ve ulusal olmak üzere resmî yada öğretmen dernekleri gibi sivil toplum örgütleri ile yapılan işbirliğinin yapısı ve boyutunu belirtmelidir.

VIII. Özel koruma önlemleri (Md.22, 30, 32-36, 37(b)-(d), 38. 39 ve 40)

37. Bu madde grubunda, taraf devletlerden yukarıdaki 5. ve 6. paragraflardaki düzenlemelere ve 6 nolu (2005) kendi ülkeleri dışında bulunan refakatsiz ve ailesinden ayrılmış çocuklara yapılacak muamele genel yorumuna uymaları talep edilmektedir.

38. Taraf Devletlerden aşağıdaki durumlarda bulunan çocukları korumak için alınan önlemler hakkında gerekli bilgileri vermeleri talep edilmektedir:

(a) Acil durumlardaki çocuklar

(i) Mülteci ocuklar (Md.22)

(ii) Silahlı atışma şartlarında bulunan ocuklar (Md.38), bu çocukların fiziki ve psikolojik tedavi ve yeniden sosyal entegrasyonu (Md.39) dahil olmak üzere;

(b) Kanunla ihtilaf halindeki çocuklar:

(i) ocuk ceza adaleti sistemi (Md.40)

(ii) Her türlü gözaltı, hapis veya islahevine yerleştirme dahil olmak üzere özgürlüğünden yoksun bırakılan çocuklar (md-37 (b).(c) ve (d));

(iii) ocukların mahkum edilmesi, özellikle ölüm cezası ve müebbet hapis cezasının yasaklanması (Md.37(a)):

(iv) Fiziki ve psikolojik tedavi ve yeniden sosyal entegrasyon (md.39)

(c) Smr şartları altında bulunan çocuklar, bu çocukların fiziki ve psikolojik tedavi ve yeniden sosyal entegrasyonu (Md.39) dahil olmak üzere;

(i) Ekonomik istismar, ocuk işçiliği dahil (Md-39):

(ii) Uyuşturucu bağımlılığı (Md-33)

(iii) Cinsel sömürü ve cinsel taciz (Md-34)

(iv) Sömürünün diğer şekilleri (Md-36)

(v) İnsan satışı, insan kaçakçılığı ve insan kaçırma (Md.35)

(d) Bir azınlık veya yerli gruba ait çocuklar (md-30)

(e) Sokakta yaşayan veya çalışan çocuklar

39. 22. maddeye göre; raporların ayrıca uluslar arası mülteci hukuku dahil olmak üzere üye Devletin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve diğer ilgili belgeler hakkında; aynı zamanda belirlenen ve kullanılan göstergeler hakkında; ilgili teknik işbirliği ve uluslar arası yardım programları ve aynı zamanda müfettişler tarafından gözlemlenen ihlaller ve uygulanan yaptırımlar hakkında bilgi içermesi gerekir.

40. Raporlar, ayrıca yargıçlar ve sulh hukuk yargıçları, savcılar, avukatlar, infaz görevlileri, göçmen bürosu memurları ve sosyal çalışmacılar dahil olmak üzere çocuk yargı sistemine dahil olan bütün profesyoneller için; Çocuk Hakları Sözleşmesinin ve çocuk yargılaması alanındaki diğer uluslar arası belgelerin hükümleri hakkında, Çocuk ceza adaleti sistemi Birleşmiş Milletler Standart Asgari Kurallar (Pekin Kuralları), (Genel Kurulun 40/33 sayılı kararı), Birleşmiş Milletler Çocuk Suçları Ana Esasları (Riyad Ana Esasları) (Genel Kurulun 45/112 sayılı Kararı) ve Özgürlüğünden Yoksun Bırakılan Çocukların Korunmasına ilişkin Birleşmiş Milletler Kuralları (Genel Kurulun 45/113 sayılı kararı) dahil olmak üzere eğitimi faaliyetlerini açıklamalıdır.

41. 32. madde çerçevesinde; raporlar ayrıca Devletin taraf olduğu, uluslararası sözleşmeler ile diğer ilgili belgelerde hakkında, Uluslar arası Çalışma Örgütü çerçevesinde yapılan sözleşmeler ve aynı zamanda belirlenen ve kullanılan ilgili göstergeler; geliştirilen teknik işbirliği ve uluslararası yardım programları ile müfettişler tarafından gözlemlenen ihlaller ve uygulanan yaptırımlar hakkındaki bilgiler dahil olmak üzere bilgiler içerecektir.

IX. Çocuk Hakları Sözleşmesi İhtiyari Protokolleri

42. Çocuk Hakları Sözleşmesinin İhtiyari Protokollerinden –Çocukların silahlı çatışmaya katılması İhtiyarî Protokolü ile Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeli ve Çocuk Pornografisi hakkında İhtiyarî Protokol- birini yada her ikisini onaylayan devletler, iki protokolden her birine ait ilk raporlarını sunduktan sonra (sırasıyla ilgili ana esaslar olan CRC/OP/AC/1 ve CRC/OP/SA/1) Komite tarafından Komiteye sunulan son rapor üzerine yapılan sonuç gözlemlerinde yapılan tavsiyelere ilişkin olarak aldıkları önlemler hakkında ayrıntılı bilgi vereceklerdir.

EK

SÖZLEŞMENİN 44. MADDESİNİN 1(B) FIKRASI UYARINCA TARAF DEVLETLERCE SUNULACAK PERİYODİK RAPORLARIN ŞEKİL VE İÇERİKLERİNE İLİŞKİN GENEL ESASLARIN EKİ

Giriş

- 1.** Taraf Devletler periyodik raporlarını hazırlarken, şekil ve içeriğe ilişkin Genel Esaslara uymalı ve bu ek ile istenen şekilde, uygun hallerde, bilgileri ve tasnif edilmiş verileri rapora dahil etmelidirler. Bu ekte, tasnif edilmiş verilere yapılan atıflar yaş ve/veya yaş grubu, cinsiyet, kentsel/kırsal alanda yaşama, azınlık ve/veya yerli gruba mensup olma, etnik köken, din, özür veya uygun görülen diğer kategoriler gibi göstergeleri içermelidir.
- 2.** Taraf Devletler tarafından verilen bilgiler ve tasnif edilmiş veriler, son raporlarının değerlendirilmesinden bu yana geçen raporlama dönemini kapsamalıdır. Raporlarda ayrıca raporlama döneminde meydana gelmiş olan önemli değişiklikler hakkında açıklama veya yorum yer almalıdır.

I. Genel uygulama önlemleri (md-4,42 ve44, fıkra-6)

- 3.** Taraf Ülkeler çocuklarla ve çocuklar için çalışan aşağıdaki profesyoneller dahil ancak onlarla sınırlı olmamak üzere profesyonellere Sözleşme hakkında verilen eğitim konusunda istatistiksel bilgiler vermelidir:

- (a) Hakim ve sulh yargıçlar dahil yargı personeli;
- (b) Yasa infaz personeli;
- (c) Öğretmenler,
- (d) Sağlık personeli
- (e) Sosyal çalışmacılar.

II. Çocuğun tanımı (Md-1)

4. Taraf Devletler yukarıda 1'inci maddede tarif edilen şekilde tasnif edilmiş olarak taraf Devlette yaşayan 18 yaşın altındaki çocukların sayısı ve oranı hakkında veriler sağlamalıdır.

III. Genel prensipler (md-2,3,6 ve 12)

Yaşama, hayatta kalma ve gelişme hakkı (md-6)

5. Taraf Devletlerin yukarıdaki Md-1'de tarif edilen şekilde tasnif edilmiş biçimde 18 yaşın altında olup aşağıdaki şekillerde ölenler hakkında veri sağlamaları tavsiye edilir;
- (a) Yargısız, acil veya keyfi idamların sonucu olarak,
  - (b) Ölüm cezası sonucu olarak,
  - (c) HIV/AIDS, sıtma, verem, çocuk felci, hepatit ve akut solunum enfeksiyonları dahil hastalıklar sebebiyle,
  - (d) Trafik kazaları veya diğer şiddet türleri sonucunda,
  - (e) Cinayet ve diğer tecavüz şekilleri sonucunda,
  - (f) İntihar sebebiyle,

Çocuğun görüşlerine saygı (Md-12)

6. Taraf Devletler çocuk ve gençlik örgütleri veya birliklerinin sayısı ile bu örgütlerin temsil ettikleri üye sayısı hakkında veri sağlamalıdır.
7. Taraf Devletler bağımsız öğrenci meclislerine sahip olan okul sayısı hakkında veri sağlamalıdır.

IV. medeni haklar ve hürriyetler (Md-7,8,13-17 ve37(a))

Doğumların Tescili (md-7)

8. Doğumdan sonra tescil edilen çocukların sayı ve yüzdesi ile bu tescilin ne zaman yapıldığı hakkında bilgi sağlanmalıdır.

Uygun Bilgiye Ulaşım (md-17)

9. Rapor, gezici kütüphaneler dahil olmak üzere çocukların yararlanabileceği kütüphanelerin sayısı hakkında istatistikler içermelidir.

İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Muamele veya Cezaya maruz bırakılmama hakkı (Md-37 (a))

10. Taraf Devletler yukarıda 1. maddede tanımlandığı şekilde şiddetin türü dahil olmak üzere aşağıdaki hususlarda tasnif edilmiş veriler sağlamalıdır:
  - (a) İşkence mağduru olarak bildirilen çocukların sayısı,
  - (b) Zorla evlendirme ve kadın cinsel organının sakatlanması dahil olmak üzere diğer İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık

dışı veya Onur kırıcı Muamele veya Ceza şekillerinin mağdurları olarak bildirilen çocukların sayısı,

(c) Ya bir mahkeme kararı yada başka bir takip şekli ile sonuçlanan hem (a) hem de (b) kapsamında bildirilen şiddet olaylarının sayısı ve yüzdesi,

(d) Tedavi ve yeniden sosyal entegrasyon bağlamında özel bakım hizmeti alan çocukların sayısı ve yüzdesi,

(e) Kurumsal şiddetin önlenmesi için uygulanan programların sayısı ve bu sorun hakkında kurumlar personeline sağlanan eğitim miktarı.

V. Aile ortamı ve alternatif bakım

Aile desteği (md-5 ve 18, fıkra-1 ve2)

11. Taraf Devletler aşağıdaki konularda yukarıda 1. maddede tanımlandığı şekilde tasnif edilmiş veriler sağlamalıdır:

(a) Ebeveynlere ve yasal velilere çocuk yetiştirme sorumluluklarını yerine getirmelerinde uygun desteğin verilmesini hedefleyen hizmet ve programların sayısı ile bu hizmetler ve programlardan yararlanan çocukların ve ailenin sayısı ve yüzdesi,

(b) Mevcut çocuk bakımı hizmetleri ve tesislerin sayısı ile bu hizmetlere erişebilen çocuk ve ailelerin yüzdesi,

Ebeveyn bakımından yoksun çocuklar (Md-9,fıkra1-4 ve Md. 21 ve 25)

12. Taraf Devletler ebeveynlerinden ayrılmış çocuklara ilişkin olarak, aşağıdaki konularda 1. paragrafta tanımlandığı şekilde tasnif edilmiş verileri sağlamalıdır:

- (a) Nedenlerine (yani silahlı çatışma, yoksulluk, ayrımcılık sonucunda terk edilme, vb.ye) göre tasnif edilmiş şekilde ebeveyn bakımından yoksun kalan çocukların sayısı;
- (b) Mahkeme kararı (diğer nedenlerin yanı sıra gözaltı, hapis, sürgün yada sınırdışı edilme) sonucunda ebeveynlerinden ayrılan çocukların sayısı;
- (c) Bu çocuklara tahsis edilmiş kurumların bölgelere göre tasnif edilmiş sayısı, bu kurumlarda mevcut yerlerin sayısı, bakıcıların çocuklara oranı ve bakıcı ailelerin sayısı;
- (d) Ebeveyninden ayrılmış kurumlarda yada bakıcı ailelerle yaşayan çocukların sayısı ve oranı ile yerleştirme süresi ve bu yerleştirmenin gözden geçirilme sıklığı;
- (e) Yerleştirme sonrası ebeveyni ile yeniden birleşen çocukların sayısı ve yüzdesi,
- (f) Ülke içi (resmi ve gayriresmi) ve ülkeler arası evlat edinme programlarındaki çocukların yaşa göre tasnif edilmiş sayısı ve bu çocukların kaynak ülkesi ve evlat edinildiği ülke hakkında bilgi.

Ailenin yeniden birleşmesi (Md-10)

- 13.** Taraf Devletler, refakatsiz mülteci ve sığınmacı çocukların sayısı dahil olmak üzere, ülkeye aile ile yeniden birleşmek amacıyla giren veya çıkan çocukların sayısı hakkında cinsiyet, yaş, uyruk ve etnik kökene göre tasnif edilmiş veri sağlamalıdır.

Çocuk kaırma ve iade etmeme (Md-11)

- 14.** Taraf Devletler aşağıdaki konularda 1. maddede tanımlandığı şekilde ve aynı zamanda ulusal köken, ikamet yeri, aile statüsüne göre tasnif edilmiş veriler sağlamıştır.

- (a) Taraf Devletten kaçırılan yada Taraf Devlete kaçırılan çocukların sayısı;
- (b) Yakalanan suçlu sayısı ve (ceza) mahkemelerde cezaya çarptırılan suçluların yüzdesi.

Yasadışı çocuk kaçırmanın faili ile çocuk arasındaki ilişki hakkındaki bilgiler de rapora dahil edilmelidir.

Suiistimal ve ihmal (Md.19), fiziki ve psikolojik tedavi ile yeniden sosyal entegrasyon dahil (Md.39)

15. Taraf Devletler aşağıdaki hususlarda yukarıdaki Md-1'de tarif edilen gibi biriktirilmemiş veriyi sağlamalıdır;

- (a) Suiistimal ve/veya ebeveyn veya diğer akrabalar/ bakıcıların ihtimalinin kurbanı olarak bildirilen çocuk sayısı ve yüzdesi;
- (b) Failler yönünden yaptırım veya diğer takip şekilleri şeklinde sonuçlanmış olarak bildirilen olayların sayısı ve yüzdesi;
- (c) Tedavi ve topluma tekrar kazandırma açısından özel bakım gören çocukların sayısı ve yüzdesi

VI. Temel sağlık ve sosyal refah

Özürlü Çocuklar (Md.23)

16. Taraf Devletler 1. paragrafta tanımlandığı şekilde ve aynı zamanda özürlü türüne göre tasnif edilmiş olmak üzere aşağıdaki özürlü çocukların sayısı hakkında bilgi vermelidir:

- (a) Ebeveynleri özel malzeme veya başka tür yardım alanlar
- (b) Akıl hastalarına ait kurumlar dahil, kurumlarda veya bakıcı aile gibi kendi ailelerin dışında yaşayanlar;

- (c) Normal okullara devam edenler,
- (d) Özel okullara devam edenler,

Sağlık ve sağlık hizmetleri (md-24)

17. Taraf Devletler aşağıdaki hususlarda, yukarıda 1. maddede tanımlandığı şekilde tasnif edilmiş verileri sağlamalıdır:

- (a) Bebek ve beş yaş altı çocuk ölüm yüzdeleri;
- (b) Doğumda kilosu düşük çocukların yüzdesi;
- (c) Makul ve ciddi zayıflıkta, güç kaybeden ve eriyen çocukların yüzdesi;
- (d) hijyenik sıhhi tesisata ve güvenilir içme suyuna sahip olmayan ailelerin yüzdesi;
- (e) Verem, difteri, boğmaca, tetanos, çocuk felci, kızamık yönünden aşılı tam olan bir yaşındaki bebeklerin yüzdesi;
- (f) Anne ölüm oranları ve başlıca nedenleri;
- (g) Doğum öncesi ve doğum sonrası sağlık hizmetlerine erişebilen ve bu hizmetlerden yararlanan hamile kadınların yüzdesi,
- (h) Hastanede doğan çocukların yüzdesi,
- (i) Hastane bakımı ve doğum konusunda eğitilen personelin yüzdesi,
- (j) Çocuklarını sadece emzirme ile beslemeyen annelerin oranı ve emzirme süresi,

18. Taraf Devletler aşağıdaki hususlarda, yukarıda 1. maddede tanımlandığı şekilde tasnif edilmiş verileri sağlamalıdır:

- (a) HIV/AIDS bulaşmış çocukların sayısı/yüzdesi,
- (b) Tıbbi tedavi, danışmanlık, bakım ve destek dahil olmak üzere, yardım gören çocukların sayısı/ yüzdesi,

- (c) Akrabaları ile, bakıcı aile yanında, kurumlarda ve sokakta yaşayan bu çocukların sayısı/yüzdesi,
- (d) HIV/AIDS'in sonucu olarak, aile reisi çocuk olan aile sayısı.

19. Erişkin sağlığına ilişkin olarak aşağıdakiler hakkında veri sağlanmalıdır:

- (a) Erken hamilelik, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, akıl sağlığı sorunları, uyuşturucu ve alkol kullanımından etkilenen erişkinlerin sayısına ilişkin olarak yukarıda 1. maddede tanımlanan şekilde tasnif edilmiş veriler,
- (b) Erişkinlerin sağlık sorunlarının tedavisi ve önlenmesini hedef alan program ve servislerin sayısı.

VII. Eğitim, tatil ve kültürel etkinlikler

Mesleki eğitim dahil olmak üzere eğitim (Md.28)

20. Aşağıdaki hususlarda, yukarıda 1. maddede tanımlandığı şekilde tasnif edilmiş veriler sağlanmalıdır;

- (a) Çocukların ve yetişkinlerin okur yazar oranı,
- (b) İlk ve orta dereceli okullar ile mesleki eğitim merkezlerine kayıt ve devam oranları,
- (c) İlk ve orta dereceli okullar ile mesleki eğitim merkezlerine devam etme ve terk yüzdeleri
- (d) Öğretmen-öğrenci oranı: varsa önemli kırsal-kentsel farklılık göstergeleri dahil olmak üzere.
- (e) Gayri resmi eğitim sistemindeki çocukların yüzdesi,
- (f) Okul öncesi eğitim alan çocukların yüzdesi.

VIII. Özel koruma önlemler,

Mülteci çocuklar (Md-22)

21. Taraf Devletler 1. paragrafta tanımlandığı şekilde ve aynı zamanda kaynak ülke, uyruk ve refakatli yada refakatsiz olma durumuna göre tasnif edilmiş olarak aşağıdaki çocuklar hakkında veri sağlamalıdır:

- (a)** Kendi yurdunu terk etmeye zorlanan, sığınacak ülke arayan, refakatsiz ve mülteci çocukların sayısı,
- (b)** Bu gibi çocuklardan okula devam eden ve sağlık hizmetlerinden yararlananların sayısı ve yüzdesi.

Silahlı Çatışmalardaki Çocuklar (md.38); Fiziki ve psikolojik tedavi ile yeniden sosyal entegrasyon (Md-39) dahil olmak üzere

22. Taraf Devletler aşağıdaki hususlarda, yukarıda 1. maddede tanımlandığı şekilde tasnif edilmiş veriler sağlamalıdır;

- (a)** Zorunlu olarak askere alınan yada gönüllü olarak silahlı güçlere katılan 18 yaşın altındaki kişilerin sayısı ve yüzdesi ile çatışmalara iştirak edenlerin oranı;
- (b)** Terhis edilen ve toplumlarıyla yeniden bütünleştirilen çocukların sayısı ve yüzdesi; okula geri dönmüş ve aileleriyle tekrar birleşmiş olanların oranı ile birlikte.
- (c)** Silahlı çatışmalar yüzünden meydana gelen çocuk can kayıplarının sayısı ve yüzdesi;
- (d)** İnsani yardım gören çocukların sayısı ve yüzdesi,
- (e)** Silahlı çatışma sonucu olarak tıbbî ve\veya psikolojik tedavi gören çocukların sayısı

Çocuk ceza adaleti sistemi (Md.40)

23. Taraf Ülkeler, aşağıdaki hususlarda (yukarıda 1. paragrafta tanımlandığı şekilde, suç türü dahil olmak üzere) tasnif edilmiş verileri sağlamalıdır :

- (a)** Polis tarafından yasayı ihlal iddiasıyla yakalanan 18 yaşın altındaki kişilerin sayısı;
- (b)** Hukukî veya başka tür yardım sağlanan davaların yüzdesi;
- (c)** Bir mahkeme tarafından bir suçtan suçlu bulunan ve cezası ertelenen yada özgürlüğün kısıtlanması dışında bir cezaya çarptırılmış bulunan 18 yaşın altındaki kişilerin sayısı ve yüzdesi;
- (d)** İslahhanenin özel ıslah programlarına katılan 18 yaş altı kişilerin sayısı.
- (e)** Mükerrer suç işleme olaylarının yüzdesi.

Her tür gözaltı, hapis yada ıslahhaneye yerleştirme biçimi dahil olmak üzere özgürlüklerinden yoksun bırakılan çocuklar

24. Taraf Devletler aşağı konularda kanunla ihtilaf halindeki çocuklar hakkında (1. paragrafta tanımlanan şekilde, sosyal statü, kaynak ve suçun türü dahil olmak üzere) uygun biçimde tasnif edilmiş veriler sağlamalıdır:

- (a) Polise suç işlediği ihbar edilmesinden sonra polis merkezlerinde yada tutukevlerinde tutulan 18 yaş altındaki kişilerin sayısı ve bu gözaltı halinin ortalama süresi,
- (b) Özellikle ceza yasasını ihlal etmekle suçlanan, yargılanan yada kabul edilen 18 yaşın altındaki kişilere tahsis edilmiş kurumların sayısı;
- (c) Bu kurumlardaki 18 yaşın altındaki kişilerin sayısı ve ortalama kalış süresi;
- (d) Özellikle çocuklar için tahsis edilmemiş kurumlardaki 18 yaş altındaki kişilerin sayısı;

(e) Bir mahkeme tarafından bir suçtan mahkum edilerek hapis cezasına çarptırılmış 18 yaşının altındaki kişilerin sayısı ve yüzdesi ile ortalama mahkumiyet süreleri;

(f) Yakalama, gözaltı, mahkumiyetleri esnasında istismar ve kötü muameleye maruz kalan 18 yaşın altındaki kişilerle ilgili bildirilmiş olayların sayısı.

Çocuk işçiliği dahil olmak üzere, çocuklarının ekonomik olarak sömürülmesi(md-32)

25. Özel koruma önlemleri ile ilgili olarak taraf Devletler aşağıdaki hususlarda yukarıda 1. maddede tanımlanan şekilde tasnif edilmiş istatistiksel verileri sağlamalıdır:

(a) 1973 tarih ve 138 sayılı Asgari Yaş Sözleşmesiyle ve Uluslar arası Çalışma Örgütünün 1999 tarih ve 182 sayılı Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimleri Sözleşmesiyle tanımlandığı şekliyle çocuk işçi olarak istihdam edilen ve asgari çalışma yaşının altındaki çocukların sayısı ve yüzdesi; istihdam türüne göre tasnif edilmiş şekliyle;

(b) Ücretsiz temel eğitim ve/veya meslekî eğitim dahil olmak üzere ıslah ve yeniden entegrasyon yardımından yararlanan çocukların sayısı ve yüzdesi,

Uyuşturucu ve madde bağımlılığı (Md-33)

26. Aşağıdaki hususlarda bilgi sağlanmalıdır;

a. Madde bağımlısı çocuk kurbanların sayısı

b. Tedavi gören, yardım ve ıslah hizmetlerinden yararlananların sayısı

Cinsel sömürü, suiistimal ve insan kaçakçılığı (Md-34)

27. Taraf Devletler aşağıdaki hususlarda yukarıda 1. maddede tanımlandığı şekliyle ve aynı zamanda bildirilen şiddet ihlal türlerine göre tasnif edilmiş veri sağlamalıdır;
- a. Fuhuş, pornografi ve insan kaçakçılığı dahil cinsel sömürüye karışan çocukların sayısı,
  - b. Fuhuş, pornografi ve insan kaçakçılığı dahil, cinsel sömürüye karışan ve kendilerine rehabilitasyon programlarına erişme imkanı sağlanan çocukların sayısı,
  - c. Raporlama döneminde bildirilen ticarî amaçlı cinsel sömürü, cinsel suistimal, çocuk satışı, çocuk kaçırma ve çocuklara karşı şiddet olaylarının sayısı.
  - d. Bu olaylardan yaptırımla sonuçlananların sayısı ve yüzdesi ile suçluların kaynak ülkesi ve verilen cezaların yapısı hakkında bilgi.
  - e. Çocuk işçiliği dahil, başka maksatlar için kaçırılan çocukların sayısı,
  - f. Çocuk kaçakçılığını engelleme ve çocukların onuruna saygı gösterme amacıyla eğitim alan sınır ve infaz görevlilerinin sayısı.